

References

1. Asyeyev G. G. (2019). Konceptsiya sferi infokomunikaciyi v dokumentnih strukturah suspilstva. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 2 (271), pp. 33—37.
2. Gasston P. (2014). *The Book of CSS3, 2nd Edition: A Developer's Guide to the Future of Web Design*. N. Y.: Starch Press.
3. Avetisyan A. I., Belevancev A. A., Chuklyaev I. I. (2014). Tehnologii staticheskogo i dinamicheskogo analiza uyazvimostej programmogo obespecheniya. *Voprosy kiberbezopasnosti*, 3 (4), pp. 20—28.
4. Avetisyan A. I., Belevancev A. A., Borodin A. E., Nesov V. (2011). *Ispolzovanie staticheskogo analiza dlya poiska uyazvimostej i kriticheskikh oshibok v ishodnom kode programm*. Trudy ISP RAN: Tom 21, pp. 23—38.
5. J. Cornelius. (2019). *Loops: Building Products with Clarity & Confidence*. Taschenbuch.
6. Flenagan D. (2008). *JavaScript. Podrobnoe rukovodstvo*. Sankt-Peterburg: SimvolPlyus.
7. Gustafson A. (2015). *Adaptive Web Design: Crafting Rich Experiences with Progressive Enhancement (Voices That Matter)*. Cambridge: New Riders.
8. Nikson R. (2015). *Sozdaem dinamicheskie veb-sajty s pomoshyu PHP, MySQL, JavaScript, CSS i HTML5. 3-e izd.* Sankt-Peterburg: Piter.
9. *Obshie svedeniya o veb-prilozheniyah*. (2019). Available at: <https://helpx.adobe.com/ru/dreamweaver/using/web-applications.html>.
10. *Elektronnye dengi*. (2019). Available at: https://www.prostobank.ua/internet_banking/vse_novosti/elektronnye_dengi.
11. Nesgovorova G. P. (2019). *Obzor virtualnykh muzeev v seti internet*. Available at: <https://docplayer.ru/26154613-G-p-nesgovorova-obzor-virtualnykh-muzeev-v-seti-internet.html>.
12. *Kniga pro OpenERP*. (2019). Available at: <https://doc.odoo.com/5.0/ru/book/>.
13. Leonov A., Aleynikov A., Belosokhov D. et al. (2011). 3D Documentation of Natural Heritage for Virtual Environments and Web-Case Study: Valley of Geysers, Kamchatka. *Proc. of the IADIS International Conference CGVCVIP 2011*, pp. 255—259.
14. *Otchyot o NPPU. Rukovodstvo po primeneniyu risk-orientirovannogo podhoda dlya predoplachennykh kart, mobilnykh plitezhej i onlajn plitezhej*. (2013).
15. *Otchyot FATF. Virtualnye valyuty. Klyuchevye opredeleniya i potencialnye riski v sfere POD/FT*. (2014).
16. *Otchyot FATF. Rukovodstvo po primeneniyu risk-orientirovannogo podhoda: virtualnye valyuty*. (2015).

Надійшла до редакції 20 січня 2020 року

УДК 025.2:908:[005.922.52:004.932](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.1(282).34-38

Марина Шевченко,
аспірантка ХДАК,
e-mail: shmaryna.94@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3473-1923>

Краєзнавчі документи: пріоритетний об'єкт оцифрування

У статті розглянуто проблему збереження та поширення документної спадщини України. Зосереджено увагу на роботі обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ) як регіональних інформаційно-культурних центрів. Зазначено, що їх головним завданням в умовах інформатизації залишається збереження документів краєзнавчого характеру, тобто формування "документної пам'яті регіону". Наведено склад краєзнавчих фондів ОУНБ, що репрезентують розвиток певного регіону в різноманітних аспектах: суспільно-політичному, економічному, культурно-мистецькому тощо, зумовлюючи їхню унікальність як об'єкта оцифрування.

Наголошено на важливості оцифрування краєзнавчих документів із фондів ОУНБ, що становлять унікальну документну спадщину кожного регіону. Саме технологія створення цифрових копій надає бібліотекам вагомий переваги: збереження оригіналів документів; розкриття краєзнавчих фондів; наявність ширших можливостей для популяризації унікальних краєзнавчих знань; надання зручного й вільного доступу до краєзнавчих документів для жителів певного регіону, України та світу.

Проаналізовано практичний досвід вітчизняних ОУНБ з оцифрування документної спадщини краєзнавчого характеру: Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Житомирської ОУНБ ім. О. Ольжича, Рівненської ОУНБ, Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка. Зазначено, що наявні напрацювання бібліотек доцільно розглядати як основу для вдосконалення процесів оцифрування та передумову подальшої співпраці між бібліотеками зі створення корпоративних краєзнавчих цифрових колекцій.

Наголошено, що створення електронних копій краєзнавчих документів має становити пріоритетний напрям в інформаційній та культурно-просвітницькій діяльності вітчизняних ОУНБ.

Ключові слова: обласні універсальні наукові бібліотеки; краєзнавчі документи; краєзнавчий фонд; місцеві видання; документна спадщина регіону; пам'ять регіону; оцифрування; цифрові колекції

Постановка проблеми. Останніми роками активного обговорення набула проблема збереження історико-культурного надбання України та його популяризації в суспільстві. Важливість питання зумовлена потребою забезпечити безперешкодний доступ до найкращих зразків вітчизняної документної спадщини. Ви-

могою часу є створення цифрових колекцій бібліотек, що зберігають у фондах рідкісні та цінні документи.

Попри переваги, котрі надає технологія оцифрування, в Україні вона ще не набула масштабної реалізації, хоча вже наявні напрацювання вітчизняних бібліотек у цій царині. В контексті дослідження по-

рушеної проблеми значний інтерес становить аналіз досвіду обласних універсальних наукових бібліотек, що нині також удосконалюють діяльність, прагнучи відповідати запитам сучасних користувачів.

Одним із першочергових завдань ОУНБ є збирання та збереження документів краєзнавчого характеру, формування "документної пам'яті регіону" — важливого підґрунтя розвитку кожного краю та країни загалом. У пропонованому дослідженні зосередимо увагу на процесах оцифрування краєзнавчих фондів в ОУНБ та місці бібліотек у збереженні й поширенні інформаційної пам'яті та знань про регіон.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Джерельною базою слугував аналіз сайтів ОУНБ і публікацій з окресленої проблеми. Краєзнавчій роботі бібліотек, зокрема й ОУНБ, присвячено низку наукових праць вітчизняних і закордонних учених. Значну групу становлять розвідки, в яких порушено загальні питання краєзнавчої діяльності бібліотек. Зокрема, теоретико-методологічні аспекти бібліотечного краєзнавства викладено в докторській дисертації та підручнику Н. Кушнаренко [14; 15]. Особливості краєзнавчої діяльності бібліотек в електронному просторі України дослідила М. Кузнецова [13]. Стану крайової бібліографії та реорганізаційним змінам в її формуванні присвячено публікацію М. Сергєєвої [22]. Авторка зазначає, що впровадження інформаційних технологій сприяло досягненню нового рівня в розвитку краєзнавчої діяльності бібліотек. Основні напрями інформаційно-бібліографічної роботи з краєзнавства, форми та методи культурно-просвітницьких заходів бібліотек розглядає Л. Лупіка [17]. Аналізу окремих напрямів краєзнавчої роботи ОУНБ присвячено публікації І. Голуб (Дніпропетровська ОУНБ імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія) [6], І. Горбенко [7], Л. Григаш (Закарпатська ОУНБ ім. Ф. Потушняка) [8], І. Лешнівська (Львівська ОУНБ) [16]. С. Онищенко аналізує наповнення сайтів ОУНБ України [18]. Варті уваги праці, в яких висвітлено практичний досвід створення краєзнавчих цифрових колекцій в ОУНБ. Ці питання порушували Г. Авраменко та О. Антонюк (Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва) [1], А. Хамедюк (Рівненська ОУНБ) [23]. Однак, попри наявність значної кількості публікацій з окресленої теми, проблема оцифрування краєзнавчих документів потребує ґрунтовнішого вивчення.

Мета статті — розглянути краєзнавчі документи з фондів ОУНБ як пріоритетний об'єкт оцифрування в контексті збереження та поширення "документної пам'яті регіону".

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час зростає роль краєзнавчої діяльності бібліотек, що має вагоме значення для збереження історичної пам'яті України та самоідентифікації нашого народу. Краєзнавчі фонди бібліотек посідають особливе місце — це "скарбниці" історико-культурної пам'яті, що якнайповніше віддзеркалюють розвиток регіонів України в суспільно-політичному, економічному, культурно-мистецькому аспектах, репрезентують їх неповторні особливості тощо.

Обласні універсальні наукові бібліотеки докладають багато зусиль до пошуку, відбору та збереження документів краєзнавчого характеру, поповнюючи фонди через систему обов'язкового примірника місцевих видань [14; 17]. На цій характерній особливості наголошує М. Сергєєва: "Бібліотечне краєзнавство сформувалось як один із основних напрямів діяльності бібліотек регіонального та місцевого рівнів; воно поступово перетворилося на особливу сферу діяльності бібліотек і на сьогодні є одним із провідних напрямів, який потребує регулярного оновлення і розвитку" [22, с. 410].

Вважаємо за доцільне докладніше розглянути склад краєзнавчих фондів. Зокрема, до них входять такі основні групи документів:

- 1) пов'язані з краєм змістовно (через інформаційне наповнення);
- 2) пов'язані з краєм через місце видання (походження) (так звані твори місцевого друку);
- 3) пов'язані з краєм через належність автора до певного регіону (уродженці чи діячі регіону незалежно від місця видання);
- 4) присвячені краєзнавству [14; 17].

Саме такий склад документів пояснює високий рівень унікальності краєзнавчих фондів. Цю думку поділяє й Г. Пристай, зазначаючи, що оскільки кожний регіон України має певні етнічні та національно-культурні особливості, то й інформаційні ресурси їхніх ОУНБ також унікальні [20]. Винятковий характер краєзнавчих документів зумовлює потребу в їх надійному збереженні. В наш час це завдання допомагає розв'язати технологія оцифрування фондів, що спрощує доступ до них користувачів і сприяє популяризації краєзнавчої спадщини регіону.

Поміж ОУНБ України, що мають досвід створення цифрових колекцій, виокремимо Вінницьку ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва, Житомирську ОУНБ ім. О. Ольжича, Рівненську ОУНБ, Чернігівську ОУНБ ім. В. Г. Короленка. Зокрема, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва [4] генерує "Електронну бібліотеку" [9], що містить оцифровані краєзнавчі, рідкісні та цінні видання, повні тексти творів відомих вінницьких письменників, нариси істориків і краєзнавців, згруповані за відповідними розділами. Крім того, в електронній бібліотеці представлено краєзнавчі періодичні видання кінця XIX — початку XX ст. [1; 9].

Для збереження колекцій оцифрованих краєзнавчих, цінних і рідкісних видань та надання до них вільного доступу Житомирська ОУНБ ім. О. Ольжича [12] працює над формуванням електронного депозитарію LIVO [11]. Це ресурс відкритого доступу, що репрезентує повнотекстову базу друкованих творів авторів Житомирської області та книг про Житомирщину, цінні та рідкісні видання, краєзнавчу періодику.

Корисним для дослідження є проєкт "Відомі люди Рівненщини. Цифрові колекції" [2], котрий реалізують фахівці Рівненської ОУНБ [21]. Його метою є збереження культурної та мистецької спадщини краю й забезпечення до неї вільного доступу [21; 23]. Оскільки творчий доробок митців регіону зберігається в

різних інституціях, було опрацьовано ресурси РОУНБ та документи з фондів Рівненського обласного краєзнавчого музею, архівів, приватних зібрань і колекцій [23]. Нині у відкритому доступі представлено такі колекції:

— "Талант із Божою іскрою. Лаворик О. Р. — художник, іконописець Рівненщини";

— "Струни душі" рівненського художника Віктора Гвоздинського";

— "Триєдність Неба, Землі, Людини у текстильному світі Тетяни Лукашевич" [2].

Вартий уваги проєкт "Електронна бібліотека" [10] Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка [24]. Оцифровані документи репрезентовано в колекціях: "Книжкова пам'ять України. Чернігівщина" (рідкісні краєзнавчі видання XVIII—XIX століть із фонду бібліотеки); "Іменні колекції" (видання видатних особистостей, пов'язаних із Чернігівщиною, та документів про них; зібрання, присвячені Т. Шевченку та О. Довженку); "Тематичні колекції" (видання авторських творів і документальних матеріалів за темами та подіями, що стосуються Чернігівщини) [5; 10].

Для повнішого розкриття краєзнавчих ресурсів Чернігівська ОУНБ [24] наповнює розділ вебсайта "Краєзнавче розмаїття Чернігівщини". До уваги читачів запропоновано повнотекстові бази "Пам'ятні місця" [19] та "Відомі особистості" [3]. Такі колекції можуть стати в пригоді науковцям, а також користувачам, які цікавляться історією рідного краю.

Оцифрування та подальше об'єднання цифрових копій у колекції надає низку можливостей і переваг:

— створення цифрових копій для збереження оригіналів краєзнавчих документів (регіональної пам'яті), які становлять сукупну історико-культурну спадщину країни;

— розкриття фондів через репрезентацію в мережі цифрових копій цінних і рідкісних документів краєзнавчого характеру;

— популяризація та поширення краєзнавчої історико-культурної спадщини регіону серед населення;

— підвищення ефективності використання документів краєзнавчого змісту споживачами, забезпечення безперешкодного доступу до цифрових колекцій;

— розширення інформаційного середовища ОУНБ завдяки кооперації з ресурсами інших бібліотек та їх інтеграції у всесвітній інформаційний простір.

Висновки. Аналіз публікацій і цифрових колекцій на вебсайтах вітчизняних ОУНБ уможливило висновок, що оцифрування документів краєзнавчого спрямування нині становить пріоритетний напрям діяльності цих установ. Вагомого значення набуває тенденція всебічного розкриття краєзнавчих фондів і поширення знань про певні території не лише серед населення краю, а й в Україні та світі. Оцифрування краєзнавчих документів слугуватиме підґрунтям для подальшої культурно-просвітницької роботи ОУНБ України.

Перспективи подальшого дослідження. Вивчення можливостей та переваг співпраці між вітчизняними бібліотеками, зокрема ОУНБ, національними та бібліотеками ЗВО, зі створення єдиної цифрової бібліотеки України.

Список використаної літератури

1. Авраменко Г. М. Цифрова бібліотека — бібліотека майбутнього (З досвіду створення повнотекстової краєзнавчої бази даних у Вінницькій ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва) / О. Ю. Авраменко, Г. М. Антонюк // Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України (IV краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2017. — С. 12—19. Режим доступу: http://www.nibu.kiev.ua/files/el_res/4_Kraeznav_Chitannya_Zbirnyc_2017.pdf. — Назва з екрана (дата звернення: 19.08.2019).
2. Відомі люди Рівненщини. Цифрові колекції / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка. Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/read/43-cifrovi-kolekcii/>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
3. Відомі особистості : повнотекстова база / Черніг. обл. універс. наук. б-ка. ім. В. Г. Короленка. — Режим доступу: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=4&pid=1>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
4. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва : сайт. — Режим доступу: <https://library.vn.ua/>. — Назва з екрана (дата звернення: 12.07.2019).
5. Галерея власницьких знаків / Черніг. обл. універс. наук. б-ка. ім. В. Г. Короленка. — Режим доступу: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=5>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
6. Голуб І. Краєзнавча робота Дніпропетровської ОУНБ: витоки, напрями діяльності, пріоритети та перспективи розвитку / І. Голуб // Бібліотечна планета. — 2005. — № 3. — С. 15—19.
7. Горбенко І. Оцифрування як засіб збереження книжкових видань бібліотек / І. Горбенко // Медіапростір. — 2015. — Вип. 8. — С. 129—133.
8. Григаши Л. Бібліотечне краєзнавство — шлях до об'єднання громади / Л. Григаши // Бібліотечна планета. — 2012. — № 2. — С. 11—15.
9. Електронна бібліотека / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва. — Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library>. — Назва з екрана (дата звернення: 12.07.2019).
10. Електронна бібліотека / Черніг. обл. універс. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Режим доступу: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=1&pid=3>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
11. Електронний депозитарій "ЛІВО" / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. Олега Ольжича. — Режим доступу: <http://libo.lib.zt.ua/jsruil/>. — Назва з екрана (дата звернення: 17.07.2019).
12. Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олега Ольжича : сайт. — Режим доступу: <http://www.lib.zt.ua/>. — Назва з екрана (дата звернення: 17.07.2019).
13. Кузнецова М. М. Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій / Кузнецова Марина Миколаївна ; Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2011. — 21 с.

14. Кушнарченко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник / Н. М. Кушнарченко. — Київ : Знання, 2007. — 502 с.
15. Кушнарченко Н. Н. Библиотечное краеведение: теоретико-методологический аспект : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Кушнарченко Наталья Николаевна ; Моск. гос. ин-т культуры. — Москва, 1993. — 33 с.
16. Лешнівська І. Львівська ОУНБ — репрезентант галицької культури / І. Лешнівська // Бібліотечна планета. — 2010. — № 4. — С. 24—27.
17. Лупіка Л. І. Бібліотечне краєзнавство: нові тенденції та традиційні цінності / Л. І. Лупіка // Вісник наукової бібліотеки / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва імені Петра Василенка. — Харків, 2013. — Вип. 3: Бібліотека і освіта: користувачі, ресурси, послуги. — С. 192—200. — Режим доступу: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/9397>. — Назва з екрана (дата звернення: 01.11.2019).
18. Онищенко С. Краєзнавчі ресурси на сайтах обласних бібліотек / С. Онищенко // Бібліотечна планета. — 2009. — № 2. — С. 18—22.
19. Пам'ятні місця : повнотекстова база / Черніг. обл. універс. наук. б-ка. ім. В. Г. Короленка. — Режим доступу: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=4&pid=0>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
20. Пристай Г. І. Бібліотека як складова культурно-мистецького середовища регіону : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій / Пристай Галина Іванівна ; Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2016. — 225 с.
21. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : сайт. — Режим доступу: <http://libr.rv.ua/>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
22. Сергєєва М. В. Бібліотечне краєзнавство: стан та проблеми / М. В. Сергєєва // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали п'ятої Міжнар. наук.-практ. конф., 11—12 верес. 2013 року, Львів / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Львів. політехніка", Наук.-техн. б-ка. — Львів : В-во Львів. політехніки, 2013. — С. 409—421. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/21380>. — Назва з екрана (дата звернення: 22.08.2019).
23. Хамедюк А. І. Відомі люди Рівненщини. Цифрові колекції / А. І. Хамедюк // Мапа бібліотечного досвіду : проект б-к Рівненщини за 2018 рік / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка, Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. — Рівне, 2018. — С. 9—10. — Режим доступу: <http://libr.rv.ua/data/library/img/55.pdf>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).
24. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка : сайт. — Режим доступу: <http://libkor.com.ua/>. — Назва з екрана (дата звернення: 18.07.2019).

Maryna Shevchenko

Local history documents: priority object for digitization

Relevance of this study. *The problem of preserving and disseminating historical and cultural heritage is being actively discussed throughout the world. Libraries build digital collections of rare and valuable documents. The work of regional universal scientific libraries of Ukraine as regional centers is important in the context of this study. Regional universal scientific libraries collect and preserve local history documents. The digitization facilitates the preservation of local history documents and disseminate memory of the region.*

The aim of this paper is to study local history documents in collections of regional universal scientific libraries; to identify local history documents as a priority object for digitization.

Research methodology. *The author analyzes the sites of regional universal scientific libraries of Ukraine, local history digital collections and scientific publications on the subject. In the process of research, the following general scientific methods have been used: analysis, synthesis, generalization and others.*

Results. *The paper describes the primary task of regional universal scientific libraries. It is to preserve and to disseminate local history documentary heritage. The importance of digitizing local history documents constituting the local history documentary heritage is shown. The author describes advantages of digitization and digital collections.*

Novelty. *This study gives reasons for digitization of local history documents. The author argues that the use of digital technologies for the preservation, dissemination and accessibility of documentary heritage of the region is important.*

The practical significance. *The main results of this study can be used by regional universal scientific libraries to organize the digitization of local history documents and in library cooperation in building corporate digital local history collections.*

Conclusion. *Preservation and dissemination of region documentary heritage is a new trend. Digitizing local history documents is a priority area in the work of regional universal scientific libraries.*

Keywords: *regional universal scientific libraries; local history documents; local history documents collection; local publications; documentary heritage of the region; memory of the region; digitization; digital collections*

References

1. Avramenko H. M., Antoniuk O. Yu. (2017). Tsyfrova biblioteka — biblioteka maibutnoho (Z dosvidu stvorennia povnotekstovoi kraieznavchoi bazydanukh u Vinnitskii OUNB im. K. A. Timiriazieva). *Bibliotечne kraieznavstvo u kulturnomu prostori Ukrainy (IV kraieznavchi chytannia pamiatі Petra Tronka): zb. materialiv Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii, 2 lystopada, 2017, Kyiv, 12—19*. Available at: http://www.nibu.kiev.ua/files/el_res/4_Kraeznav_Chitannya_Zbirnyc_2017.pdf.
2. *Vidomi liudy Rivnenshchyny*. Tsyfrovi kolektsii. (2019). Available at: <http://libr.rv.ua/ua/read/43-cifrovi-kolektsii/>.
3. *Vidomi osobystosti*. (2019). Available at: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=4&pid=1>.
4. *Vinnitska oblasna universalna naukova biblioteka imeni K. A. Timiriazieva*. (2019). Available at: <https://library.vn.ua/>.
5. *Halereia vlasnytskykh znakiv*. (2019). Available at: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=5>.
6. Holub I. (2005). Kraieznavcha robota Dnipropetrovskoi OUNB: vytoky, napriamy diialnosti, priorytety ta perspektyvy rozvytku. *Bibliotечna planeta*, 3, pp. 15—19.
7. Horbenko I. (2015). Otsyfruvannia yak zasib zberezhenia knyzhkovykh vydan bibliotek. *Mediaprostir*, 8, pp. 129—133.
8. Hryhash L. (2012). Bibliotечne kraieznavstvo — shliakh do obiednannia hromady. *Bibliotечna planeta*, 2, 11—15.

9. *Elektronna biblioteka*. (2019). Available at: <https://library.vn.ua/e-library>.
10. *Elektronna biblioteka*. (2019). Available at: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=1&pid=3>.
11. *Elektronnyi depozitarii "LIBO"*. (2019). Available at: <http://libo.lib.zt.ua/jspui/>.
12. *Zhytomyrska oblasna universalna naukova biblioteka im. Oleha Olzhycha*. (2019). Available at: <http://www.lib.zt.ua/>.
13. Kuznietsova M. M. (2011). *Systemne formuvannia kraieznavchykh elektronnykh resursiv bibliotek yak skladovoi sotsialno-komunikatsiinoho prostoru rehionu*. PhD. Harkiv. derzh. akad. kulturi.
14. Kushnarenko N. M. (2007). *Bibliotekne kraieznavstvo*. Kyiv: Znannia.
15. Kushnarenko N. N. (1993). *Biblioteknoye krayevedeniye: teoretiko-metodologicheskii aspekt*. PhD. Mosk. gos. in-t kultury.
16. Leshnivska I. (2010). Lvivska OUNB — reprezentant halytskoi kultury. *Bibliotekna planeta*, 4, pp. 24—27.
17. Lupika L. I. (2013). *Bibliotekne kraieznavstvo: novi tendentsii ta tradytsiini tsinnosti*. *Visnyk naukovoi biblioteky*, 3, pp. 192—200. Available at: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/9397>.
18. Onyschenko S. (2009). *Kraieznavchi resursy na saitakh oblasnykh bibliotek*. *Bibliotekna planeta*, 2, pp. 18—22.
19. *Pamiatni mistsia*. (2019). Available at: <http://libkor.com.ua/index.php?id=3&sid=4&pid=0>.
20. Prystai H. I. (2016). *Biblioteka yak skladova kulturno-mystetskoho seredovyscha rehionu*. PhD. Harkiv. derzh. akad. kulturi.
21. *Rivnenska oblasna universalna naukova biblioteka*. (2019). Available at: <http://lib.rv.ua/>.
22. Serhieieva M. V. (2013). *Bibliotekne kraieznavstvo: stan ta problemy. Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva: materialy piatoi Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii*, 11—12 veresnia, 2013, Lviv, pp. 409—421.
23. Khamediuk A. I. (2018). *Vidomiliudy Rivnenschyny. Tsyfrovii koleksii. Mapa biblioteknoho dosvidu: proekt bibliotek Rivnenschyny za 2018 rik*. Rivne, pp. 9—10. Available at: <http://lib.rv.ua/data/library/img/55.pdf>.
24. *Chernihivska oblasna universalna naukova biblioteka*. Available at: <http://libkor.com.ua/>.

Надійшла до редакції 26 листопада 2019 року

ЖУРНАЛІСТИКА ТА ЗМІ

УДК 070:303.4(430)"1990/..."

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.1(281).38-44

Георгій Богданов,
здобувач КНУКіМ,
e-mail: bogdanov.georgiy@mail.ru

Газета як джерело забезпечення інфопроб та об'єкт соціологічних досліджень

Стаття, присвячена вивченню газети як джерела інформації, має міждисциплінарний характер, оскільки перебуває на перетині документознавства, теорії та історії преси, загальної та прикладної соціології. Автор наводить найпоширеніші визначення газети, сформовані впродовж останнього століття. Основний зміст дослідження становлять характеристика газети як об'єкта друку, покликаною забезпечувати інформаційні потреби представників різноманітних вікових груп; аналіз рейтингу газети як джерела інформації та висвітлення основних напрямів міждисциплінарних досліджень; особливу увагу приділено їх соціологічним аспектам. Розвідка підбиває підсумки вивчення процесів становлення сучасної газети як окремого виду друкованих видань, починаючи від 1900-х років і до останніх десятиліть, коли було розроблено її численні класифікації. Подано порівняльну характеристику журналу та газети як окремих видів періодичних видань і об'єктів прикладних соціологічних досліджень. З'ясовано, що внаслідок процесів диджиталізації та функціонування на ринку інтернет-версій певних видань, рейтинг друкованої газети поступово знижується, насамперед у середовищі юнацтва та молоді віком до 30 років, у тому числі студентів та осіб, які здобувають професійну освіту. Проблема залишається недостатньо вивченою та потребує подальшого дослідження інформаційних запитів різних категорій читачів газет — представників корінного населення й численних вікових, професійних та інших груп мігрантів і біженців, що прибувають до Німеччини, починаючи від 1950-х років.

Ключові слова: газета; класифікація; функція; інформаційна потреба; читання; популярність; міждисциплінарне дослідження; соціологічне дослідження; міграція; тенденції розвитку

Постановка проблеми. В межах соціологічних досліджень у галузі ЗМІ досі залишаються нерозв'язаними питання щодо функціонування друкованої газети за умов поширення інтернету та електронних версій періодики, а також її рейтингу як джерела забезпечення інформаційних запитів населення. Через кардинальні зміни на медіаринку постає потреба проведення систематичних соціологічних досліджень, у тому числі й прогностичних, для виявлення ролі та тенденцій подальшого розвитку паперових джерел інформації.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Соціологічні та історико-публіцистичні дослідження

газет у Німеччині сягають початку ХХ ст., зокрема 1910 р. до проблем газетної справи звернувся німецький філософ і соціолог М. Вебер. Починаючи з 1920-х рр. цей вид періодики дедалі частіше стає об'єктом пильної уваги науковців, які вивчають рейтинг видань, їх місце на ринку та функції у суспільному житті, типологію читачів, охоплюючи мігрантів різних груп і категорій. Від 1950-х рр. науковці з'ясовують роль читання газет, у тому числі іноземними мовами, як форми дозвілля. Окремий напрям становлять студії популярності газет як джерела забезпечення інфопроб різноманітних груп населення, що систематично проводяться під егідою концерну "Шелль".